

ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จากผลกระทบของ
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19)
**Student attitudes toward online learning management due to the impact of
the outbreak of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)**

เจษฎาภรณ์ นามบุตดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Jessadaporn Nambuddee
Rajabhat MahaSarakhm University, Thailand
E-mail: 643162090327@rmu.ac.th

Received: January 4, 2023; Revised: January 28, 2023; Accepted: February 3, 2023

บทคัดย่อ

การระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้สถาบันการศึกษาจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพื่อเว้นระยะห่างและลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ COVID-19 ในสถานศึกษา ซึ่งการเรียนออนไลน์เป็นรูปแบบที่สามารถเรียนได้ทุกเวลาทุกสถานที่ที่สะดวก การวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 200 คน (จำนวนนักศึกษาที่ถูกเลือกมาให้ตอบแบบสอบถาม) ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโรยามาเน และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ข้อมูลเชิงปริมาณทำการวิเคราะห์โดยสถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากผลกระทบของสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน รองลง คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน สุดท้ายคือ ด้านความสอดคล้องกับสถานการณ์ และ 2) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาพบว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิดควรเป็นกระบวนการที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ในแต่ละช่วงเวลาตามสถานการณ์เพื่อให้การเรียนการสอนยังคงมีคุณภาพและเหมาะสมในสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่

องค์ความรู้ใหม่ การสนับสนุนในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ที่มีคุณภาพและมีความเร็วเป็นปัจจัยสำคัญ ในการทำให้การเรียนการสอนออนไลน์เป็นไปอย่างราบรื่น ความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาการเรียน การสอนและการจัดการเป็นสิ่งสำคัญในการรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การปรับปรุง เนื้อหาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความสำคัญของเรื่องนั้น การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาอาจ เป็นเรื่องสำคัญเมื่อมหาวิทยาลัยต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนออนไลน์ยังคงมีคุณภาพ และเหมาะสมในสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่

คำสำคัญ : ทักษะคน; การจัดการเรียนการสอนออนไลน์; ผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนา ไวรัส

Abstract

From the situation of the spread of the COVID-19 virus, there has been a widespread outbreak, causing teachers and students in universities who were still teaching at that time to have to change the teaching format from the original. There must be study within the classroom and face-to-face teaching online to reduce confrontation in the classroom. This research aims to study students' attitudes towards online teaching and learning due to the impact of the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak situation. The sample group consisted of 200 students studying at Maha Sarakham Rajabhat University, obtained by determining the sample size using the TaroYamane (1973) formula and Cluster Random Sampling. The tool for collecting data is a questionnaire. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. As for the qualitative data, content analysis was used and presented descriptively. The research results found that;

1. Online teaching management due to the impact of the outbreak of coronavirus disease 2019 (COVID-19), Rajabhat Maha Sarakham University overall is at a very high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was the aspect of teaching and learning support factors. Second is the measurement and evaluation of teaching and learning. The last aspect is consistency with the situation.

2. Suggestions for development reveal that online teaching and learning in situations with a COVID outbreak should be a flexible process and can be adjusted in each period according to the situation to Teach and learn to remain of high quality and appropriateness in the changing situation.

Keyword : Attitude; Organizing online Teaching and Learning; Impact of Coronavirus Outbreak Situation

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ได้มีการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างส่งผลให้อาจารย์และนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยที่ยังมีการเรียนการสอนอยู่ในขณะนั้นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากเดิมที่ต้องมีการเรียนภายในห้องและมีการเผชิญหน้าโดยตรงเป็นการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อลดการเผชิญหน้าในห้องเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ก็เป็นอีกหนึ่งมหาวิทยาลัยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว เช่นกัน ในงานวิจัยเรื่องนี้จึงกล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 1.ด้านประชากรศาสตร์ ประกอบไปด้วย เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ ชั้นปี คณะที่เรียน 2.ปัจจัยการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัยสำคัญ คือ ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านบทเรียนและปัจจัยด้านเทคโนโลยี และศึกษาผลจากปัจจัยการเรียนการสอนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาในด้านความรู้ความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการประยุกต์หรือการนำไปใช้ ด้านวิเคราะห์ ด้านสังเคราะห์ และด้านการประเมิน

การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่าย (Web-based) ซึ่งแตกต่างไปจาก การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 20 ที่จัดการเรียนรู้ตามหนังสือเรียนส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถเข้าไปสืบค้นความรู้จากตำราต่างๆ หรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ หรือจากเว็บไซต์ต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้สอนต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สืบค้นเป็นประจำ แต่ในศตวรรษที่ 20 เน้นการเรียนรู้จากหนังสือเรียนโดยแบบเรียนที่ถูกกำหนดให้เรียนรู้เฉพาะที่มีอยู่ในหนังสือเรียนเท่านั้น และสิ่งที่คาดหวังผลการเรียนรู้ ด้านทักษะที่มีความสำคัญมากในศตวรรษที่ 21 คือ ผู้เรียนจะต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารวิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กในยุคนี้เก่งกว่าครูและ พ่อแม่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แต่เด็กยังต้องการคำ แนะนำ จากครูและพ่อแม่ในการใช้เครื่องมือ นี่ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์ และไม่เข้าไปใช้ในทางที่ทำร้ายตนเอง หรือทำลายอนาคตของตนเอง (MacArthur, 2009) ทั้งสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างรวดเร็ว ครูตามเทคโนโลยีให้ทันได้ยาก และเป็นการยากที่ครูจะตามเทคโนโลยีให้ทัน จึงต้องมีกลไกช่วยเหลือครูอย่างเป็นระบบ และครูก็ต้องหมั่นเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ที่ดีกว่า เหมาะสมกว่าและต้องปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของเด็ก บริบทของชุมชนสังคม และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบหลายประเด็นที่น่าสนใจ ดังเช่น ผลงานวิจัยของ ภรณ์จิรโสภิน ศรีธัญญา มาปลูก (2565) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเครียดและพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี จากวิทยาเขตชลบุรีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวนทั้งหมด 271 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยให้คณะเป็นชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ แบบสอบถาม

ออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติแบบบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และสถิติอ้างอิง ได้แก่ ไคกำลังสอง และการถดถอยแบบโลจิสติกแบบพหุ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเครียดระดับปานกลาง ร้อยละ 40.6 รองลงมาคือระดับความเครียดน้อย ร้อยละ 21.8 ในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อระดับความเครียดพบว่า นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 3 ขึ้นไป และกลุ่มที่เรียนออนไลน์ที่บ้านมีระดับความเครียดที่แตกต่างจากนักศึกษากลุ่มอื่น เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมกรเรียนออนไลน์ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ส่งผลต่อระดับความเครียดของนักศึกษา ได้แก่ สถานที่ในการเรียนออนไลน์ สิ่งแวดล้อมขณะเรียนออนไลน์ด้านเสียงคือการมีเสียงรบกวนในการเรียน ความกังวลใจในการเรียนออนไลน์ และความเบื่อหน่ายในการเรียนออนไลน์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 งานวิจัยของ คณิตย์ ผาพะณี, สุริยงค์ ลิ้มสังกาศ และรุจิรา สงขาว (2565) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และสำรวจระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อวิชาที่จัดสอนแบบออนไลน์

แบบสอบถามอยู่ในรูปแบบของกูเกิลฟอร์มและเผยแพร่ผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์และเฟซบุ๊กโดยมีนักศึกษาจากทั่วประเทศไทยจำนวน 384 คน เป็นผู้ตอบคำถาม ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาจำนวน 79.7% มีสมาร์ทโฟน 77.6% มีคอมพิวเตอร์พกพา 56.5% มีแท็บเล็ต และ 19.8% มีคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ ในส่วนของความพร้อมในการเรียนออนไลน์ พบว่า นักศึกษามีความพร้อมในระดับปานกลาง ($m=3.034$) ด้านความพึงพอใจต่อวิชาที่จัดสอนแบบออนไลน์พบว่า นักศึกษา 32.6% มีความพึงพอใจ ในขณะที่ 50% มีความคิดเห็นเป็นกลาง ทั้งนี้ นักศึกษามีแนวโน้มที่จะมีความพร้อมในการเรียนออนไลน์มากขึ้น หากสามารถเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตที่มีสัญญาณดีและมีความเสถียร ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะให้มีการจัดหาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์แก่สถาบันการศึกษา เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการจัดการเรียน

การสอนแบบออนไลน์ พร้อมทั้งมีการจัดอบรมเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการสอนแบบปกติและออนไลน์แก่ผู้สอนเพื่อเป็นการช่วยสร้างความพร้อมให้แก่ผู้เรียนก่อนเข้าสู่โลกแห่งเทคโนโลยีในอนาคตอันใกล้ งานวิจัยของ มาลีวัล เลิศสาครศิริ รัตนา พิงเสมา (2022) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมกรเรียนต่อการเรียนแบบออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2-4 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2-4 จำนวน 196 คน ปีการศึกษา 2563 เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมกรเรียนของนักศึกษาต่อการเรียนแบบออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD และ งานวิจัยของ ณัฐวุฒิ สุขเสนา (2562) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ ของนักศึกษาศรีอยุธยาโท คณะบริหารธุรกิจ(MBA) มหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยศึกษาการ เปรียบเทียบด้านปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ด้าน ความรู้ความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการประยุกต์หรือการนำไปใช้ ด้านการวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์ และด้านการประเมิน มีผลประสิทธิภาพการเรียน

ออนไลน์แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้ใช้ แบบสอบถามในการสอบถามจากนักศึกษาปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้จัดการยุคใหม่จำนวน 2กลุ่มคือกลุ่มผู้เรียนรุ่น SAT.18 และ M.25 จำนวน 120 คน ข้อมูลเชิงปริมาณถูกเก็บรวบรวมและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยใช้สถิติเชิงอนุมานที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่การวิเคราะห์สถิติทดสอบ ค่าความแตกต่างหรือค่าทดสอบความแปรปรวนทางเดียวและการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การศึกษาว่า ปัจจัยการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ (MBA) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปัจจัย ด้านประชากรศาสตร์ ประกอบไปด้วย เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ สถานภาพ ผลการศึกษา พบว่า มีประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ไม่ต่างกัน ที่ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติ.05 ผลการศึกษาปัจจัย ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ (MBA) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปัจจัยการเรียนการสอนโดยรวมมีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเทคโนโลยี ด้านบทเรียน และด้านผู้เรียน มีความแตกต่าง 2 กัน มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ (MBA) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ (MBA) มหาวิทยาลัยรามคำแหง มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบทเรียน ความสำคัญ : ปัจจัยการเรียนการสอน, ประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญ ที่จะต้องมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเรียน ออนไลน์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยได้ ทำการศึกษาอยู่เพื่อเป็นแนวทางอยู่สำหรับการจัดการเรียนการสอนใน รูปแบบการสอนออนไลน์ที่ดียิ่งในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19)

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์

ปริญญนันท์ นิลสุข (2543) บทเรียนออนไลน์หมายถึง การนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผนวกกับการรวมเอาเครื่องมือต่างๆ ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามาประกอบเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน เช่น E-mail, Web board, Chat room, เครื่องมือสืบค้น (Search engine) การประชุมทางไกล (Video conferencing) เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

เฉลิมพล ภูมิรินทร์ (2550) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่มีสภาพการเรียนรู้ต่างไปจากรูปแบบเดิม โดยอาศัยศักยภาพและความสามารถของอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีเทคโนโลยีสูงสุดในขณะนี้มาช่วยเอื้ออำนวยและเป็นเครื่องมือ และแหล่งสนับสนุนการเรียนการสอน ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายเชื่อมโยงเครือข่าย

พชรลิ้ม รัตนมงคลและ จิรัชฌา วิเชียรปัญญา (2556) กล่าวว่า ปัจจัยการเรียนการสอน หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาในรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ประกอบด้วยหลัก 4 ด้าน คือ ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านบทเรียน และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ดังนั้น ปัจจัยการเรียนการสอน หมายถึง ปัจจัยการเรียนการสอนในด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านบทเรียน และด้านเทคโนโลยีที่ผู้วิจัยคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางการศึกษาในรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ของผู้เรียน

ชนินทร์ ตั้งพานทอง (2560) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการเรียน หมายถึง ทักษะ ความสามารถ ความสำเร็จ สมรรถภาพด้านต่างๆ ของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้อันเป็นผลมาจาก การศึกษาและประสบการณ์ที่ผ่านมา ดังนั้น ประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์หมายถึงผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในด้านต่างๆ ที่ผู้เรียนได้รับหลังจากจบการศึกษาในรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์แล้ว สามารถประเมินได้ จากผลคะแนนที่ตั้งเกณฑ์กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่าปัจจัยการเรียนการสอนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ หมายถึง ปัจจัยการเรียนการสอนที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ของนักศึกษาออกมาในด้านต่างๆ ดังนั้น เมื่อหลักสูตร และคณะ สามารถทราบถึง ผลกระทบจากปัจจัยการเรียนการสอนในด้านต่างๆ ก็จะสามารถหาทางรับมือและแก้ไขปัญหา เพื่อ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาที่ดียิ่งขึ้นในอนาคต ปัจจัยการเรียนการสอนในด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยนำปัจจัยที่มีความสำคัญมาทั้งหมด 4 ด้าน (สุวรรณา เฟื่องเที่ยง, 2564 อ้างถึง พชรลิ้ม รัตนมงคล และ จิรัชฌา วิเชียรปัญญา, 2556) ดังนี้

1. ด้านผู้สอน คือ บุคคลที่เป็นผู้กำหนดรายละเอียดของการเรียนการสอน โดยทำการสื่อสาร ผ่านช่องทางของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีหน้าที่ทำ การสอนให้ความรู้คอยสนับสนุนการเรียนรู้ให้ คำปรึกษา ช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าแก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในชั้นเรียน ช่วยกระตุ้น ให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเอง

2. ด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีความสามารถและทักษะในการใช้งานคอมพิวเตอร์ และระบบอินเทอร์เน็ต โดยการเรียนรู้ผ่าน สื่ออิเล็กทรอนิกส์คือ สามารถเข้าใจและติดต่อสื่อสารกับผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจเกี่ยวกับ เทคโนโลยีมากขึ้น ใช้เวลามากขึ้นในการพูดคุยซักถามกัน ในกลุ่มผู้เรียนและผู้สอน ทั้งยังต้องมีความรับผิดชอบกระตือรือร้น จึงจะ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

3. ด้านบทเรียน คือเนื้อหาสาระของบทเรียนแต่ละรายวิชาที่ทางหลักสูตรได้จัดทำขึ้นมา เพื่อใช้ประกอบในการเรียนการสอน

4. ด้านเทคโนโลยีคืออุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีต่างๆ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถ เชื่อมต่อถึงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรับส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนได้สะดวก รวดเร็ว ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องไม่เกิดการติดขัด

เบนจามิน บลูม และคณะ (Bloom et al, 1956) ให้แนวคิดที่ว่า รูปแบบของการเรียน การศึกษาที่จะส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ทำการสอนต้องมีการวางแผน กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนใหม่ความชัดเจน ซึ่งได้แบ่งแยกประเภท ลักษณะของพฤติกรรมมนุษย์โดยอ้างอิงว่าการเกิดจิตวิทยาขึ้นพื้นฐานของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นได้ ตามธรรมชาติ 3 ด้านหลักๆ คือ ด้านความรู้

ด้านร่างกายและด้านจิตใจบลูม และคณะจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวในแต่ละด้านมาจำแนกเป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาเรียนรู้สามารถแบ่งแยกออก ได้เป็น 3 ด้านหลักๆ คือ ด้านสติปัญญาหรือด้านพุทธิพิสัย ด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือจิตพิสัย ด้านการตอบสนองหรือด้านทักษะพิสัย โดยด้านสติปัญญาหรือด้านพุทธิพิสัย สามารถแบ่งย่อยออกเป็น แต่ละด้านได้ดังนี้ 1) ด้านความรู้ความจำ 2) ด้านความเข้าใจ 3) ด้านการประยุกต์หรือการนำไปใช้ 4) ด้านการวิเคราะห์ 5) ด้านการสังเคราะห์ และ 6) ด้านการประเมิน ซึ่งการเกิดทักษะในแต่ละด้าน จะเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

อรกานต์ สุนทริโรจน์ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก หรือ ความเชื่อ และแนวโน้มที่จะแสดงออกมาซึ่งพฤติกรรมของบุคคลนั้น เป็นปฏิกิริยาการตอบโต้ โดยการ ประเมินค่าว่าชอบหรือไม่ชอบ และยังเป็นตัวตัดสินการกระทำ หรือพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ที่จะส่งผลกระทบในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคลอื่น ๆ สิ่งของและสถานการณ์ต่าง ๆ ในสภาวะ แวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ โดยที่ทัศนคตินี้สามารถเรียนรู้หรือจัดการได้โดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา และทัศนคตินั้นสามารถที่จะรู้หรือถูกตีความได้จากสิ่งที่คนพูดออกมาอย่างไม่เป็นทางการ หรือเป็น ทางการ หรือจากพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้น

นิศารัตน์ จิรรุ่งแสงสถิต (2556) ได้สรุปถึงความหมายของทัศนคติไว้ว่า คือความคิด หรือ มุมมอง ความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใด บุคคลหนึ่ง ซึ่งสามารถนำไปสู่การกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใด บุคคลหนึ่งนั้นได้ทั้งในทาง สอดคล้องหรืออาจจะไม่สอดคล้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปร หลายอย่างที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้น ๆ

กัมปนาท ปานสุวรรณ (2558) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นบุคคล กลุ่มคน วัตถุสิ่งของ สถาบัน เหตุการณ์ และสถานการณ์ต่าง ๆ อันมีพฤติกรรมแสดงออกมาในรูปการประเมินค่า ซึ่งอาจเป็นไป ในทางยอมรับหรือปฏิเสธ หรือแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งเมื่อมีทัศนคติไปในทางใดทางหนึ่งแล้ว การที่จะเปลี่ยนแปลงให้รู้สึก ไปอีกทางหนึ่งกระทำ ได้ยาก

วิภาวรรณ มโนปราโมทย์ (2556) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง การคาบเกี่ยวกันในเรื่อง ของความสัมพันธ์ของความรู้สึก รวมไปถึงความเชื่อ และการรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ในการโต้ตอบในวิธีใดวิธีหนึ่งต่อเป้าหมาย ทัศนคติ คือ เรื่องของจิตใจ การแสดงออก ความรู้สึก ความคิด รวมทั้งความโน้มเอียงที่เกิดขึ้นกับบุคคลต่อข้อมูลข่าวสาร และการรับรู้สถานการณ์ที่ได้เปิดรับมา ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ ทัศนคติส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมา จะเห็นได้ว่า ทัศนคติ คือ ความคิดที่ส่งผลต่ออารมณ์ และถ่ายทอดความรู้สึกออกมาโดยผ่านทางกรกระทำ

เอมิกา เหมมินทร์ (2556) กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกัน ระหว่างความรู้สึก และความเชื่อหรือการรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมโต้ตอบในทางใด ทางหนึ่งต่อเป้าหมายของทัศนคตินั้น

ทัศนคติเป็นเรื่องของจิตใจ ทำที่ ความรู้สึกนึกคิด และความโน้มเอียง ของบุคคลที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร และการเปิดรับรายการของสถานการณ์ รายการของสถานการณ์ที่ ได้รับมา ซึ่งเป็นได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทัศนคติมีผลให้มีการแสดงพฤติกรรมออกมา จะเห็นได้ว่า ทัศนคติ ประกอบด้วย ความคิดที่มีผลต่ออารมณ์และแสดงความรู้สึกนั้นออกมาโดยทางพฤติกรรม

สุภาวรรณ ปานจ้อย (2560) สรุปความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติหมายถึง ระดับความรู้สึกต่อบางสิ่ง หรือบางสถานการณ์ ซึ่งสามารถนำไปสู่พฤติกรรมที่จะแสดงออกตอบสนอง ต่อสิ่งเร้า ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งเชิงบวกหรือเชิงลบ โดยที่ทัศนคติของแต่ละบุคคลเป็นผลจากการเรียนรู้ ได้จากประสบการณ์การรับรู้ที่ผ่านมา เนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ดังนั้นเราสามารถ รับรู้ทัศนคติของแต่ละบุคคลได้จากการตีความในสิ่งที่บุคคลนั้นพูดออกมา หรือพฤติกรรมที่บุคคลนั้น แสดงออกมาอาจเป็นได้ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทัศนคติของคนเรานั้นสามารถ เปลี่ยนไปได้ตามการศึกษา การรับรู้และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการลอกเลียนแบบ สรุป ทัศนคติ คือ ส่วนหนึ่งของความคิดเห็นที่เกิดจากความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ประสบการณ์หรือองค์ความรู้ของแต่ละบุคคลที่ได้เรียนรู้หรือสะสมมา และมีความแตกต่างกันไปตาม พื้นฐานความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ทัศนคติหรือการรับรู้จะมีลักษณะที่เป็นบวกเป็นลบ คือ มีชอบหรือไม่ชอบ

เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือมีความคิดเห็นแต่ไม่รู้สึกว่าชอบ หรือไม่ชอบว่าเห็น ด้วยหรือไม่เห็นด้วย เป็นลักษณะการแสดงทัศนคติต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เท่านั้น ความคิดเห็นหรือทัศนคติจากเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะนำมาสู่การวิเคราะห์วิจารณ์หรือพิจารณา ข้อมูลสู่การรับรู้ต่อไป

กิตติวัฒน์ นามสวัสดิ์วงศ์ (2559) จำแนกองค์ประกอบของทัศนคติไว้ 3 ด้าน เรียกว่า ABC Model คือ 1. องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกในทางบวกหรือลบ หรือทั้งบวกและลบต่อเป้าหมาย ซึ่งเป็นความรู้สึกส่วนบุคคลเกิดจาก สิ่งเร้าที่เข้ามากระตุ้นองค์ประกอบด้านอารมณ์หรือความรู้สึกของทัศนคติ คือ การได้รับการถ่ายทอด การเรียนรู้หรือซึมซับมาจากคนรอบข้างที่มีอิทธิพลของบุคคลนั้นๆ เช่น พ่อแม่ ครูกลุ่มเพื่อน องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึกนั้นจะมีการตอบสนองทางด้านอารมณ์และแสดงออกมาเป็น การตอบสนองทางกายที่ความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละสิ่งเร้าที่เข้ามากระตุ้น ซึ่งองค์ประกอบด้าน อารมณ์และความรู้สึกนั้นเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น คนจากต่างศาสนา เชื้อชาติ หรือชาติพันธุ์บางกลุ่มนั้นจะรู้สึกไม่สบายใจเมื่อต้องรวมกลุ่มกัน คนรักธรรมชาติจะรู้สึก ตื่นเต้นเมื่อเดินผ่านป่าและภูเขา เป็นต้น 11 2) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง แนวโน้ม พฤติกรรม หรือแนวโน้มของการแสดงออกต่อสิ่งเร้าและแสดงออกมาเป็นความตั้งใจ (Intention) ที่จะทำบางสิ่งบางอย่างทั้งในแง่บวกและแง่ลบ อาทิเช่น เป็นมิตร เป็นศัตรู อ่อนโยน-ก้าวร้าว เป็นต้น ซึ่งสามารถสังเกตได้จากทั้งคำพูดถึงความตั้งใจหรือการวางแผนในการลงมือทำและพฤติกรรมที่บุคคล นั้นๆ แสดงออกมาซึ่งการแสดงออกถึงองค์ประกอบด้านพฤติกรรมจะมีความแตกต่างกันไป ซึ่งการจับสังเกตได้นั้นต้องใช้ระยะเวลาในการเฝ้าเก็บข้อมูลอย่างใกล้ชิดทำให้ในการสังเกตองค์ประกอบด้าน พฤติกรรมนั้นจึงมักใช้การจับสังเกตจากคำพูดถึงสิ่งนั้นๆ ซึ่งในทางจิตวิทยา นักจิตวิทยามักใช้การเจตนาเชิงพฤติกรรมเป็นตัวบ่งชี้ทางวาจาจากความตั้งใจของแต่ละคน 3. องค์ประกอบด้านความรู้และความ

เข้าใจ (Cognitive Component) หมายถึง การประเมินสิ่งเร้าที่เข้ามาด้วยกระบวนการคิด ซึ่งเป็นการใช้เหตุผลและตรรกะโดยอยู่บนพื้นฐานของ ความเชื่อ ความคิดเห็น จินตนาการ และความรู้ความเข้าใจส่วนบุคคล เกิดเป็นข้อสรุปที่บุคคลได้มีต่อ สิ่งนั้นๆ องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการคิดที่ใช้เหตุผลและตรรกะคือ ความเชื่อในผลการประเมินที่ ตนเองประเมินไว้ เพราะความเชื่อเหล่านั้นจะแสดงออกมาเป็นความประทับใจ ความชอบหรือไม่ชอบ ที่บุคคลเหล่านั้นมีต่อสิ่งนั้นๆ ซึ่งรูปแบบของความเชื่อที่บุคคลนั้นๆ มีต่อสิ่งเร้าที่เข้ามาจะมีผลมาก ยิ่งขึ้นเมื่อสิ่งเร้านั้นตรงกับความสนใจส่วนบุคคล นอกจากนั้นการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางสังคม ก็มีสำคัญในการต่อตัวของความเชื่อ ทั้งจากการได้รับคำแนะนำโดยตรง การเลียนแบบ หรือการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ อาทิ เด็กจะมีการต่อตัวของทัศนคติโดยการเลียนแบบ พฤติกรรมของคนที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตของพวกเขา ซึ่งคือ พ่อแม่ เพื่อนฝูงและสังคมโดยรอบที่อาศัยอยู่

เจริญศรี ศรีจันทร์ดร (2559) กล่าวว่า องค์ประกอบของทัศนคติประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและพฤติกรรม การแสดงออก ซึ่งเป็นผลที่เกิด ต่อเนื่องกันมาและแสดงให้เห็นออกมาเป็น 3 ประเภท คือ 1. ทัศนคติเชิงบวก 2. ทัศนคติเชิงลบ 3. ทัศนคติที่ไม่แสดงความคิดเห็นใดเลย

สรุปว่า ทัศนคติ จะประกอบด้วย ส่วนของความคิด ความรู้ ความเชื่อ หรือความเข้าใจ เป็นผลมาจากการผสมผสานประสบการณ์โดยตรงกับทัศนคติที่มีต่อวัตถุเป็นเป้าหมายอันจะก่อให้เกิด ทัศนคติในส่วนของ ความรู้สึกและผลลัพธ์ของความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

สนอง เหล่าน้อย (2554) กล่าวว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติ มี 4 ประการ คือ 1. ประสบการณ์เฉพาะ อย่าง เป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้พบเจอกับเหตุการณ์นั้น ด้วยตัวเองทำให้เกิดความพึงใจจนกลายเป็นทัศนคติของเขา หากเรามีประสบการณ์ที่ดีกับการติดต่อ 12 กับบุคคลหนึ่งก็จะมีความรู้สึกพึงพอใจบุคคลนั้น แต่ในทางตรงกันข้ามถ้ามีประสบการณ์ที่ไม่ดีก็จะมี แนวโน้มที่จะไม่ชอบบุคคลนั้นไปด้วย 2. การติดต่อข่าวสารกับบุคคลอื่น ในชีวิตประจำวันของคนเรามีความจำเป็นต้อง เกี่ยวข้องกับบุคคลรอบข้างในสังคม การติดต่อข่าวสารกับบุคคลอื่นทำให้รับเอาทัศนคติหลายๆ อย่าง ไว้โดยไม่ได้ตั้งใจเนื่องจากการเกี่ยวข้องนั้นจะอยู่ในลักษณะที่ไม่มีแบบแผนส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลใน ครอบครัว เครือญาติ สื่อมวลชนก็เป็นช่องทางการสื่อสารอีกชนิดหนึ่ง แม้จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติน้อย กว่าการสื่อสารแบบเผชิญหน้าบางครั้งสื่อมวลชนก็มีส่วนเสริมสร้างทัศนคติของบุคคลได้เช่นกัน 3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง ทัศนคติของคนมีการพัฒนาจากการลอกเลียนแบบคนอื่น มองดูบุคคลอื่นว่าเขากระทำหรือปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างไร รูปแบบที่จะก่อให้เกิดทัศนคติได้มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับบุคคลที่เขายอมรับและนับถือเพียงใด 4. สถาบัน ทัศนคติของบุคคลอาจเกิดจากสถาบัน ได้แก่ ครอบครัว วัด หน่วยงาน สมาคม โรงเรียน และองค์กรต่างๆ สถาบันเหล่านี้มีส่วนในการสร้างทัศนคติได้อย่างมากมาย สรุป ทัศนคติที่บุคคลแต่ละคนมีอยู่เกิดจากปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ประสบการณ์ของ บุคคลที่ได้พบเจอมาด้วยตัวเอง ประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ท าให้บุคคล ประเมินค่าสิ่งเหล่านั้นมาเป็นทัศนคติได้ นอกจากนั้นบิดา มารดา เพื่อน ครูอาจารย์ เพื่อนร่วมงาน ก็มี อิทธิพลต่อการก่อให้เกิดทัศนคติได้เช่นกัน ส่วนหนึ่งทัศนคติอาจเกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคม แต่ละสังคมย่อมมีศาสนา ความเชื่อที่แตกต่างกัน ทำให้มีอิทธิพลต่อทัศนคติที่แตกต่างกันออกไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ทักษะคตินักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) ได้แก่ ด้านความสอดคล้องกับสถานการณ์ ด้านผู้สอน ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้วิจัยขอเสนอกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งศึกษาระหว่างเดือน มิถุนายน - กันยายน 2566 ผู้วิจัยออกแบบระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาใน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 14,149 คน (จำนวนนักศึกษาทั้งหมดที่กำลังเรียนอยู่)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 200 คน (จำนวนนักศึกษาที่ถูกเลือกมาให้ตอบแบบสอบถาม) ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane, T. (1973) และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) เป็นมาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ออกมาในรูปแบบความพึงพอใจ

การหาคุณภาพเครื่องมือ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index bojective Congruence) ได้ค่าระหว่าง 0.66-1.00 จากนั้นนำความไปหาค่าด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ alpha cronbach coefficient กับผู้ไม่ถูกเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าเท่ากับ 0.84 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 0.80 แสดงว่านำเครื่องมือนี้ใช้ได้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เป็นคำตอบประเภทปลายเปิดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ การเก็บข้อมูลจากนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) เพื่อนำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 9 คณะ
2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามแบบออนไลน์ (Google Form) ส่งผ่านลิงค์ให้กับกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามทั้ง 9 คณะ คณะละ 15-20 คนเป็นจำนวน 200 คน จากทั้งหมด 14,149 คนในมหาวิทยาลัย
4. หลังกลุ่มเป้าหมายทำแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยได้บันทึกแบบสอบถามลงใน Google Form
5. ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลจากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณทำการวิเคราะห์โดยสถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ทักษะคตินักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า เป็นหญิง ร้อยละ 60.5 เป็นชายร้อยละ 39.5 ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 91.5 รองลงมา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 8.0 เกือบทั้งหมด สถานภาพเป็นนักศึกษา ร้อยละ 93.5 รองลงมาคือนิสิต ร้อยละ 4.5 ส่วนใหญ่กำลังศึกษา ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 35.0 รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ ร้อยละ 29.0 และร้อยละ 28.0 ตามลำดับ จำแนกเป็นคณะครุศาสตร์ ร้อยละ 25.5 รองลงมาคือ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ร้อยละ 15.5 และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 10.5 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	79	39.5
หญิง	121	60.5
2. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	16	8.0
ปริญญาตรี	183	91.5
ปริญญาโท	1	0.5
ปริญญาเอก	-	-
3. สถานภาพ		
นิสิต	9	4.5
นักศึกษา	187	93.5
ผู้สอนเจ้าหน้าที่/ผู้ประสานงาน	-	-
อื่นๆ	4	2.0
4. ชั้นปีที่กำลังศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	52	29.0
ชั้นปีที่ 2	56	28.0
ชั้นปีที่ 3	70	35.0

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นปีที่ 4	22	11.0
ชั้นปีอื่นๆ	-	-
5. คณะวิชา		
คณะครุศาสตร์	51	25.5
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	15	7.5
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	15	7.5
คณะวิทยาการจัดการ	17	8.5
คณะเทคโนโลยีการเกษตร	15	7.5
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	25	10.5
คณะนิติศาสตร์	18	9.0
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์	33	15.5
คณะวิศวกรรมศาสตร์	15	15.5

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากผลกระทบของ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจ พบว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากผลกระทบของ สถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X}=3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.98$)รองลงคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ($\bar{X}= 3.97$) สุดท้ายคือ ด้านความสอดคล้องกับสถานการณ์ ($\bar{X}=3.87$) รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความสอดคล้องกับสถานการณ์	3.87	0.78	มาก
ด้านผู้สอน	3.92	0.74	สูงมาก
ด้านวิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน	3.90	0.73	สูงมาก
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	3.97	0.72	สูงมาก
ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน	3.98	0.74	สูงมาก
ผลรวม	3.96	0.77	สูงมาก

กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามถูกผลกระทบอย่างมากจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้: ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.98$) ซึ่งเน้นการเตรียมครูและอาจารย์ในการสอนออนไลน์และการให้ระบบสนับสนุนเทคนิคที่เหมาะสม. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.97$) มีความสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการสอนและการเรียนรู้ออนไลน์. สุดท้ายคือด้านความสอดคล้องกับสถานการณ์ ($\bar{X} = 3.87$) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตรและการสื่อสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับมาตรการและการปรับปรุงที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์ฉุกเฉิน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์นี้เน้นความยืดหยุ่นและการปรับปรุงเพื่อให้การเรียนการสอนยังคงมีคุณภาพและเหมาะสมในสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลง.

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019

จากแบบสอบถามที่ผู้สอบถามให้ข้อเสนอแนะ ถ้าเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิดอีกรอบอย่างให้ทางมหาวิทยาลัยให้มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เรื่องอินเทอร์เน็ตที่อาจจะช้า หรือการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในกรณีที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิดอีกครั้ง โดยพิจารณาถึงปัญหาเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตที่ช้าหรือการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์สามารถทำได้โดยการนำเสนอข้อเสนอแนะดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมและอบรม การเตรียมความพร้อมและการอบรมเป็นสิ่งสำคัญที่มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญเมื่อต้องจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิดหรือสถานการณ์อื่น ๆ ที่ทำให้การสอนแบบด้วยระยะทางออนไลน์เป็นจำเป็น อาจารย์และบุคลากรควรได้รับการอบรมในการสอนออนไลน์และการใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีที่จำเป็น เพื่อให้สามารถสอนอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพในสถานการณ์ออนไลน์

2. การสนับสนุนในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต การให้การสนับสนุนในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพและเร็วเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้การเรียนการสอนออนไลน์เป็นไปอย่างราบรื่น มหาวิทยาลัยควรให้บริการ Wi-Fi ในพื้นที่สาธารณะหรือให้ข้อมูลการเชื่อมต่อที่เร็วขึ้น เพื่อให้นักศึกษาและบุคลากรสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างต่อเนื่องและไม่มีปัญหาในการเชื่อมต่อ

3. ความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยน ความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาการเรียนการสอนและการจัดการเป็นสิ่งสำคัญในการรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มหาวิทยาลัยควรพิจารณาและปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความสำคัญของเรื่องนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาอาจเป็นเรื่องสำคัญเมื่อมหาวิทยาลัยต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนออนไลน์ยังคงมีคุณภาพและเหมาะสมในสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิดควรเป็นกระบวนการที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ในแต่ละช่วงเวลาตามสถานการณ์เพื่อให้การเรียนการสอนยังคงมีคุณภาพและเหมาะสมในสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ทักษะคตินักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้วิจัยพบประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า

จากผลการศึกษาอาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการเรียนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ($\bar{X}=3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.98$) รองลงคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.97$) สุดท้ายคือ ด้านความสอดคล้องกับสถานการณ์ ($\bar{X}=3.87$) ที่มีข้อจำกัดด้านความพร้อมของอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของทั้งผู้สอนและผู้เรียนจึงส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19ที่ผ่านมายังไม่มี ความเหมาะสมเพียงพอต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาเนื่องจากเป็นสถานการณ์ฉุกเฉิน จึงเป็นเหตุให้ผู้เรียน ผู้สอน สถาบันการศึกษาและองค์กรที่เกี่ยวข้องขาดความพร้อมในการอำนวยความสะดวกการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์

สอดคล้องผลการวิจัยของ วิทศน์ ผักเจริญผล และคณะ (2563) ที่พบว่า ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส COVID-19 พบว่าภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส COVID-19 ทำให้ทั่วโลกใช้มาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ซึ่งในประเทศไทยได้ใช้มาตรการปิดสถานที่รวมตัวทางสังคม ซึ่งรวมถึงโรงเรียนทุกแห่งในประเทศไทย เนื่องจาก สถานการณ์ระบาดยังคงอยู่ ทำให้ระบบการศึกษาต้องปรับให้การเรียนรู้ของนักเรียนไม่ขาดช่วง (OECD, 2020) การเรียนการสอนออนไลน์จึงได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นทางเลือกหนึ่ง ซึ่งดูเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ทุกคน ช่วยกันจำกัดพื้นที่อยู่ในที่พักอาศัย และด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกับเทคโนโลยีทางการศึกษาในปัจจุบัน ทำให้หลายฝ่ายเชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สามารถทำได้ เพื่อตอบคำถามนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของครูในประเทศไทย ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 700 คน จากการสุ่มตามสะดวกด้วย Google Form ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ถึงความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ รวมถึงความต้องการสิ่งสนับสนุนจากโรงเรียนและรัฐบาลเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ จากผลการสำรวจพบว่า ครูบางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์และ ประเมินว่า มีนักเรียนจำนวน มากที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ (หากใช้จริง) พร้อมเรียกร้องความช่วยเหลือจากโรงเรียน และรัฐบาล ในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างเร่งด่วน รวมถึงการจัดหา อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอุปกรณ์สื่อสารสำหรับนักเรียนทุกคน หากจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เมื่อเปิดภาคเรียนในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 สอดคล้องผลการวิจัยของ กชพรรณ นุ่นสังข์, วิภาวรรณ ชุ่ม เพ็ญสุขสันต์ และสายฝน เอกวรังกูร, (2562) ที่ พบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน (MOOC) ในรายวิชาจิตวิทยา พัฒนาการวัยสูงอายุและจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการวัยสูงอายุ เท่ากับ 80.9 ส่วนรายวิชาจิตวิทยา พัฒนาการวัยรุ่น เท่ากับ 86.6 รวมทั้งผู้เรียนมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตั้งแต่ต้นจนจบรายวิชา 13 จิตวิทยาพัฒนาการวัยสูงอายุและรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น ค่าเฉลี่ย 47.21 และ 49.46 ตามลำดับ สอดคล้องผลการวิจัยของ สิริกัญญา มณีนิล และ ศศิฉาย ณะมัย (2563) ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบ การเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันสำหรับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ที่มีลีลาการเรียนรู้แตกต่าง กัน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และความพึงพอใจในการเรียน ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดฯ มีคุณภาพในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.57 โดยผู้เรียน โดยผู้เรียน มีคะแนน เฉลี่ยจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ 41.47 คะแนน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก งานวิจัยเรื่อง ทักษะคตินักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) มีผลการวิจัยสอดคล้องกับวิจัยของ วิทัศน์ ผักเจริญผล และคณะ, 2563และของ กชพรรณ นุ่นสังข์, วิภาวรรณ ชุ่ม เพ็ญสุขสันต์ และสายฝน เอกวรังกูร, 2562 และของ สิริกัญญา มณีนิล และศศิฉาย ณะมัย, 2563 ซึ่งผลสรุปตรงที่สะท้อนให้เห็นถึงความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามว่ามีความรู้สึพึงพอใจในระดับดีมาก

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้ พบว่า การสนับสนุนในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ที่มีคุณภาพและมีความเร็วเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้การเรียนการสอนออนไลน์เป็นไปอย่างราบรื่น ความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาการเรียนการสอนและการจัดการเป็นสิ่งสำคัญในการรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความสำคัญของเรื่องนั้น การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาอาจเป็นเรื่องสำคัญเมื่อมหาวิทยาลัยต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนออนไลน์ยังคงมีคุณภาพและเหมาะสมในสถานการณ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาทุกสาขาวิชา เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนแบบออนไลน์ของนักศึกษา หรือศึกษาเปรียบเทียบการเรียนการสอนแบบออนไลน์และการเรียนการสอนแบบปกติเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักศึกษาว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
2. ควรสำรวจความต้องการสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของอาจารย์ทุกคณะวิชาเพื่อการสนับสนุนจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของคณาจารย์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID -19 ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการสอน
3. อาจารย์ผู้สอนควรใช้แพลตฟอร์มสำหรับการสอนเพียงอย่างเดียว เช่น ใช้ไมโครซอฟต์ ตามกำหนดมหาวิทยาลัย เพื่อไม่ให้นักศึกษาสับสน หรือการร่วมมือเพื่อสร้างแนวปฏิบัติสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ ในการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กขพรรณ นุ่นสังข์, วิภาวรรณ ชุ่ม เพ็ญสุขสันต์ และสายฝน เอกวางกูร. (2562). การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน (MOOC) ในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการวัยสูงอายุ และจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น. *การประชุมวิชาการระดับชาติ สารสนเทศศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 1* วันที่ 25-26 มิถุนายน 2562, 1-11.
- กัมปนาท ปานสุวรรณ. (2558). *ทัศนคติและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานและการให้บริการของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา*. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- กิตติวัฒน์ นามสวัสดิ์วงศ์. (2559). *ทัศนคติของผู้หญิงต่อการโฆษณาโดยใช้แรงดึงดูดทางเพศ (Sex Appeal)*. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณิตย์ วัฒนะ, สุริยงค์ ลิ้มสังกาศ และรุจิรา สงขาว (2565). ประสบการณ์การเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*. 41 (1), 215-234.
- เจริญศรี ศรีจันทร์ตร. (2559). *ทัศนคติของครูและผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ต่อการจัดการเรียนร่วม*. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เฉลิมพล ภูมิรินทร์. (2550). การพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บแบบผสมผสาน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่อง อายุทางธรณีวิทยา ชากดึกดำบรรพ์และการลำดับชั้นหิน สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ช่วงชั้นที่ 4). วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ชนินทร์ ตั้งพานทอง. (2560). ปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เพื่อเสริมการเรียนรู้การสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณัฐวุฒิ สุขเสนา (2562) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ (MBA) มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิชาการจัดการคณะบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นิสาร์ตน์ จิรรุ่งแสงสถิต. (2556). ทักษะ และส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ของที่พักบนอินเทอร์เน็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2543). นิยามเว็บ ช่วยสอน Definition of Web-Based Instruction . วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา. 12 (34), 53-56
- พชรลิ้มรัตนมงคลและจิรัชมาวิเชียรปัญญา. (2556). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเรียนออนไลน์ ของผู้เรียนโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย. รังสิตสารสนเทศ. 19 (2), 54-63.
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ รัตนา พึ่งเสมา. (2565). พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาพยาบาลต่อการเรียนแบบออนไลน์ช่วงสถานการณ์โควิด-19. วารสารการพยาบาลและการศึกษา. 14 (1), 33-47.
- ลภณ จิรโสภิน และ ศรีธัญญา มาปลูก. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียดและพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โควิด-19. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. 13 (2), 32-47.
- วิจารณ์พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี
- วิทัศน์ ฝักเจริญผล และคณะ (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19. วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์. 4 (1), 44-61.
- วิภาวรรณ มโนปราชญ์. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสังคมออนไลน์ (อินสตาแกรม) ของประชากรในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สนอง เหล่าน้อย. (2554). ทักษะของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจ สถานีตำรวจภูธรป่าไร่ อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยชัยภูมิ.

- สิริกัญญา มณีนิล และศศิฉาย ธนะมัย. (2563). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันสำหรับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ที่มีลีลาการเรียนรู้แตกต่างกัน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.* 13 (1), 15-29.
- สุภาวรรณ ปานจ้อย. (2560). *การศึกษาทัศนคติที่มีต่อฟรีเซนเตอร์ซึ่งมีพฤติกรรมอยู่ห่างของกลุ่มวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร*
- สุวรรณา เพ็งเที่ยง. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์วิกฤต COVID-19 วิชาการออกแบบและเทคโนโลยี 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห้วยวัง ปทุมธานี. *ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2566. แหล่งที่มา: https://hwp.ac.th/wp-content/uploads/2021/11/CAR_Suwan-na-1-64.pdf*
- อรกานต์ สุนทวิโรจน์. (2560). *ทัศนคติของกลุ่มคนเจนวายต่อความตั้งใจใช้บริการห้องพักโฮสเทล ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ฟอร์ดา แซ่เคี้ยว. เว็บแอปพลิเคชันการจัดการความรู้ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- เอมิกา เหมมินทร์. (2556). *พฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่าย สังคมออนไลน์ (Social Media) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*
- Bloom, B.S., et al. (1956). *A Taxonomy of Educational Objectives: Handbook I The Cognitive Domain.* Longman, Green Co., New York.
- MacArthur, C.A. (2009). *Reflections on Research on Writing and Technology for Struggling Writers.* Wiley online, <https://doi.org/10.1111/j.1540-5826.2009.00283.x>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis.* New York: Harper & Row.